

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA
Kamýcká 129, Praha 6 – Suchbátka, 165 21

EKONOMICKÁ EFEKTIVNOST PODNIKŮ VE VAZBĚ NA VSTUP ČR DO EU

Rosochatecká, E.

Katedra zemědělské ekonomiky, ČZU Praha

I. Ekonomika zemědělských podniků v současném období .

Ekonomická situace zemědělských podniků je pravidelně vyhodnocovaná ve Zprávě o stavu zemědělství ČR v „Zelené zprávě“, dále byla provedena řada analýz jak za sektor, tak za jednotlivé komodity v rámci předvstupního období do EU.

Současná nepříznivá ekonomická situace zemědělských podniků je ovlivněna předcházejícím vývojem a změnami, které nastaly po roce 1989 a také podmínkami, které vyplývají z předvstupního období do EU.

U podnikatelské struktury došlo k výraznému zvýšení podílu samostatně hospodařících rolníků a dalších individuálních zemědělských podnikatelů na výměře zemědělské půdy z 0,3 % v roce 1989 na 27 % v roce 2002. Také podniky právnických osob v reformním období zaznamenaly změnu podnikatelské formy, která ve svém důsledku ovlivnila ekonomickou stabilitu podniků. Došlo k postupnému snižování podílu družstev (z 66 % na 27,2 %). Obchodní společnosti v podstatě z nulové hodnoty mají 44,8 % podíl na zemědělské půdě, z toho více než polovina připadá na akciové společnosti, o něco méně na společnosti s ručením omezeným a zbývající část na veřejné a komanditní společnosti. Státní sektor se zredukoval z cca 34 % na 0,1 %.

Uvedená změna podnikatelské struktury se odrazila jak v dosahovaných naturálních i hodnotových výsledcích, tak i v dotační struktuře. U podniků fyzických osob je dosahována nižší intenzita výroby na hektar, při přibližně polovičních vkladech na jeden hektar jsou také příjmy na hektar poloviční oproti podnikům právnických osob. Dotace provozního charakteru jsou důležité u všech podnikatelských forem, v podstatě zabezpečují snížení ztráty nebo výjimečně v letech 2000 a 2001 i kladný výsledek na hektar.

I když v letech 2000 a 2001 byl za zemědělský sektor vykazován zisk (3,7 a 3,3 mld. Kč), kumulovaná ztráta stále přesahovala 36 mld. Kč. Za rok 2002 je vykazována za zemědělství ztráta 3,5 mld. Kč. Dlouhodobá ztrátovost, ovlivněná i spontánní liberalizací agrárního zahraničního obchodu a nedostatky v procesu privatizace a transformace zemědělského sektoru, nezabezpečuje potřebný kapitál pro nové investiční záměry a aktivity. Vysoké zadlužení většiny zemědělských podniků, včetně vnitřního zadlužení (nedostatečná výživa půdy ve vztahu k půdní úrodnosti, odložená údržba, vynucené úspory nákladů) je dalším faktorem, který negativně ovlivňuje restrukturalizaci podniků. Z dalších problémů, které konkrétní zemědělec těžko ovlivní lze uvést neuspokojivý odbyt zemědělských výrobků a to jak z hlediska výrazných cenových výkyvů, zpoždování plateb za dodané výrobky, tlak zahraničních obchodních řetězců na prvovýrobce a zpracovatele, trvalý pokles podílu domácích potravin na vnitřním trhu a nárůst záporného salda agrárního obchodu, pokles spotřeby potravin na obyvatele (např. mléko a mléčné výrobky, maso) nedostatečné zastoupení odbytových družstev, nedostatečná kapitálová propojenost zemědělských prvovýrobce ze zpracovatelským průmyslem a obchodem s následným soustavným odlivem

Optimalizace zemědělské výroby a agroenvironmentální opatření

kapitálu ze zemědělství, na základě dosažených výsledků omezený přístup k úvěrům, nedostatečně rozpracovaná koncepce agrární politiky až na regionální úroveň.

Konkrétní čísla za poslední roky nenaznačují výrazný ekonomický posun. Vykazovaný zisk za zemědělství v roce 2000 ve výši 3,7 mld. představoval oproti ztrátě předchozího roku zlepšení, ale výsledek byl ovlivněn především výraznější podporou státu na úhradu škod v důsledku nepříznivých povětrnostních podmínek, zejména sucha ve výši 5 mld.. Hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 poklesla o 4,5 %, index cen vstupů do zemědělství byl 110,2 %, kdežto index meziročního zvýšení cen zemědělských výrobků měl hodnotu 109,2 %.

Ve struktuře sklizňových ploch se mírně zvýšil podíl obilovin a cukrovky, při současném poklesu ploch luskovin a olejnin. Meziročně došlo také k mírnému poklesu stavu skotu a prasat. I když ve sledovaném roce celkové výdaje MZe na podporu zemědělství vzrostly oproti předchozímu roku o 20,3 % ukazatel odhadu produkčních podpor meziročně poklesl o 2 % na 18 %, což znamená relativně nízkou úroveň. Také PGRLF snížil objem podpory bankovních úvěrů pro zemědělce o 40 % a garance poskytované k úvěrům o 28 %. Podstatné snížení úrokových sazeb neovlivnilo podnikatelské prostředí zemědělských podniků, vzhledem ke ztížené dostupnosti úvěrů.

Hospodářský výsledek roku 2001 byl ve výši 3,3 mld. Kč. Při posuzování ekonomických výsledků podnikatelských forem lze uvést, že podniky právnických osob dosáhly při rychlejším růstu nákladů oproti výnosům v podstatě polovičního hospodářského výsledku za účetní období na hektar zemědělské půdy (rok 2000 – 1147 Kč, rok 2001 - 661 Kč). Za pozitivní lze považovat, že cca 72 % podniků bylo ziskových.

Dotace provozního charakteru se snížily na 82 %, ale bez nich by byla dosažena ztráta 1261 Kč. U majetku a jeho struktury nedošlo meziročně k žádným výrazným změnám. Ve struktuře kapitálu se projevil mírný pokles cizího kapitálu. Obchodní společnosti disponují podstatně vyšším vlastním kapitálem než zemědělská družstva, u cizího kapitálu je tomu opačně. Určité zhoršení hospodářského výsledku v roce 2001 ovlivnilo negativně výnosnost celkového (1,2) i vlastního kapitálu (2,17). V zemědělství cizí kapitál nepřispívá žádoucí měrou k růstu celkového kapitálu, cena cizího kapitálu je stále vyšší než výnosnost celkového kapitálu.

Za rok 2002 všechny podnikatelské formy zemědělských podniků vykázaly hospodářskou ztrátu. Mezi faktory, které negativně ovlivnily vývoj lze uvést: další snížení hrubé zemědělské produkce ve stálých cenách o 4 %, výrazné snížení cen zemědělských výrobců (index 90,5 z toho u rostlinných výrobků index 95,4 a u živočišných výrobků index 87,9) a snížení objemu dotací provozního charakteru. Úroveň provozních dotací je u podniků fyzických osob vyšší než u podniků právnických osob. Snížení odbytových cen bylo především u obilovin a v živočišné výrobě u prasat, drůbeže a ve výrobě vajec.

Návazně na klimatické podmínky a vývoj na agrárním trhu došlo v roce 2002 ke změnám struktury rostlinné výroby. Oproti předchozímu roku se snížila produkce řepky (o 27,1 %), čerstvé zeleniny (o 21,1 %), obilovin celkem (o 7,7 %), chmele (o 2,7 %) a brambor (o 2,2 %). U řepky byl pokles výnosu o 20,1 % a sklizňových ploch o 8,7 %. Jako příčina se uvádí u plodin nepříznivé počasí včetně souvisejících povodní. Naopak vzrostla produkce cukrovky o 8,6 % zvýšením hektarového výnosu při mírném poklesu ploch. V živočišné výrobě došlo k poklesu stavu skotu o 3,9 %, dojených krav o 6,2 % při současném růstu jejich užitkovosti o 2,3 %. Mírně se snížila produkce hovězího masa o 3,3 %, produkce vepřového masa zůstala stejná při současném poklesu stavu o 4,3 % a růstu užitkovosti. V návaznosti na pokles spotřebitelských cen došlo k 1,3 % nárůstu produkce drůbežího masa, při 6,5 % poklesu stavu drůbeže.

Optimalizace zemědělské výroby a agroenvironmentální opatření

V roce 2002 došlo k druhému nejvýraznějšímu propadu cen zemědělských výrobců od liberalizace agrárního trhu a to o 9,5 % (v roce 1999 to bylo mínus 11,7 %). Při poklesu cen vstupů do zemědělství o 2,2 % dochází k opětovnému otevírání „cenových nůžek“.

Závěr: Výchozí ekonomická situace pro vstup do EU není příznivá, konkurenceschopnost našich podniků je problematická.

II. Vliv globalizace

- Přímé usměrňování hospodářského rozvoje globálními vlastníky – prostřednictvím hlavních světových institucí se formulují pravidla a stanovují se sankce, pokud daná země pravidla nerespektuje. (MMF, Světová banka, WTO, vláda USA) . Příkladem mohou být technické překážky obchodu např. ekologické povahy – nesouhlas s dovozem výrobků balených do neekologických obalů, nebo opatření o zdravotní nezávadnosti.
- Nepřímé usměrňování hospodářského rozvoje globálními vlastníky - usměrňování toku peněz přes strategické investory do zemí, kde jsou nejpříjemnější podmínky. Stát má zájem o příliv zahraničních investic, nabízí výhody (daňové prázdny, levné pozemky atd.).
- Veškeré výrobní a obchodní úkoly se řeší globálně, v současné době jsou 2/3 cen stanovovány monopolními nadnárodními korporacemi. Korporace využívají v jednotlivých zemích výhod levné práce, levných surovin a nejvýhodnějších cen odběratelů výrobků. Rozhodují nejen o cenách, ale i o tom, které výrobky budou prodávány, kdo je bude prodávat. Evropský trh je téměř obsazen silnými nadnárodními korporacemi, to bude ovlivňovat možnosti našich podniků.
- Podle údajů FAO má v roce 2020 na zeměkouli žít 8 mld. lidí. Již dnes ve světě hladoví zhruba 800 milionů lidí. V těchto souvislostech se jeví potřeba zdvojnásobit zásobování potravinami do roku 2025 při současné velikosti půdy, která bude k dispozici. Tyto perspektivy nemohou vyřešit problém našich zemědělců, pokud nedostanou za svoji produkci zaplacenou. V příštím období rozhodne o existenci zemědělství především jeho výrobní program, který bude potřebný a který se prosadí. Pokud by naši zemědělci přestali vyrábět, v supermarketech se to nijak zvlášť neprojeví.
- České zemědělství nemá výhodný výrobní program, zabývá se v převažující míře prvovýrobou, kdežto zahraniční společnosti ovládají tržní zpracování a obchod. Na ceně výrobků se zemědělci podílejí 12 – 15 %, potravináři 38% a obchod 30 %.

III. Společná zemědělská politika EU

Strategie EU je založena na tzv. Evropském modelu zemědělství, který spočívá na čtyřech pilířích:

- celoplošně provozované multifunkční zemědělství, konkurenceschopné v produkci soukromého zboží a zároveň šetrné k životnímu prostředí;
- zemědělství založené na malém a středním podnikání;
- provázání rozvoje zemědělství s rozvojem venkova;
- produkce potravin nejvyšší kvality, tj. při respektování stále přísnějších standardů bezpečnosti potravin včetně způsobů jejich výroby.

Nová pravidla SZP přijatá v červnu 2003 předpokládají mimo jiné nahrazení přímých plateb tzv. „jednotnou platbou na farmu“, a přijetí 18 předpisů EU.

IV. Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU (2004 – 2013)

Zhodnocení situace, problémy v oblasti produkce a ekonomiky agrárního sektoru a agrárního trhu.

- (1) Zemědělský výrobní potenciál ČR zhruba dvojnásobně převyšuje domácí poptávku. I přes více než 30% pokles hrubé zemědělské produkce proti předreformnímu období se tak na domácím trhu vytváří trvalá tendence k převisu nabídky nad poptávkou, která má dopady do cenových relací na agrárním trhu, resp. zvyšuje požadavky na státní rozpočet. Zemědělství však má značný potenciál k produkci surovin pro nepotravinářské využití, zejména jako obnovitelných zdrojů energie. ČR má závazek vůči EU zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie a tepla na celkové domácí spotřebě ze současných 3,6 % na 8 % v roce 2010.
- (2) Zemědělská výroba se na rozdíl od EU realizuje v podmínkách mimořádně vysoké koncentrace výrobních zdrojů. Asi 75 % zemědělské půdy obhospodařuje 5 % podniků, což představuje extrémní duální strukturu zemědělství srovnatelnou pouze se Slovenskem. Kolem 75 % zemědělské půdy přitom obhospodařují družstva a společnosti, pouze 25 % obhospodařují individuální farmy, včetně rodinných farem. Navíc drtivá většina půdy v podnicích (v průměru více než 90 %) je pronajímána od soukromých vlastníků a státu, což představuje značnou nestabilitu pro dlouhodobější orientaci podniků.
- (3) Struktura využití zemědělského půdního fondu a celková alokace výroby neodpovídá přírodním a klimatickým podmínkám ČR (přes 70 % zemědělského půdního fondu ČR je zorněno, kolem 50 % chovu skotu je vázáno na ornou půdu v oblastech s lepšími výrobními podmínkami). V důsledku situace na agrárním trhu vznikají zejména v příhraničních oblastech a v oblastech s méně příznivými přírodními a klimatickými podmínkami neobdělávané plochy zemědělské půdy.
- (4) I když restrukturalizace zemědělských podniků za období reformy pokročila, přetrvává značná polarizace ve výkonnosti podniků a v porovnání s budoucími konkurenty ve stávajících zemích EU v průměru i podstatně nižší účinnost využití výrobních faktorů (např. méně než poloviční produktivita práce v živočišné výrobě).
- (5) V důsledku aplikovaných postupů restituce a privatizace a nezbytných rozvojových investic jsou zemědělské podniky vysoce zadlužené. Jde o třígenerační zadluženost: předreformní dluhy vůči státu, dluhy z restituce a privatizace (transformační podíly družstev, půjčky státu na založení podniků, dluhy za privatizovaný majetek bez půdy) a nové dluhy (bankovní úvěry na provoz a investice). Zadluženost vyvolává nedostatek vnitřních zdrojů a je např. překážkou pro nabývání půdy výrobcí (včetně privatizace státní půdy) či pro nové investice potřebné pro zajištění stále přísnějších standardů životního prostředí, welfare zvířat a bezpečnosti potravin.
- (6) Příjmy zemědělských výrobců jsou zejména od druhé poloviny 90. let minulého století nepříznivě ovlivňovány extrémní rizikovostí výroby, vyvolanou mimořádnou nestálostí počasí (povodně, sucha), a také cenovými výkyvy cen na agrárním trhu. Existuje oprávněný předpoklad, že nestálost počasí souvisí s celkovými klimatickými změnami, s jejichž riziky pro zemědělství je nutno v ČR do budoucna počítat.

Optimalizace zemědělské výroby a agroenvironmentální opatření

- (7) Do agrárního sektoru postupně proniká zahraniční kapitál, který zpravidla přináší zlepšení ekonomické výkonnosti podniků. I přes zákonná omezení je však pronikání zahraničního kapitálu do zemědělství, zejména v příhraničních oblastech, často spojováno se spekulativními nákupy půdy.
- (8) Standardy EU pro welfare zvířat se dotknou především klecových chovů drůbeže (nosnic). Chov v tzv. neobohacených klecích bude v EU zakázán od roku 2012. Přechodné období bylo povoleno 9 podnikům. Investiční náklady na přechod na alternativní systémy chovu si vyžádají asi 6,6 mld. Kč.
- (9) Potravinářský průmysl ČR není dosud konsolidovaný a je charakteristický značným přebytkem výrobních kapacit (v porovnání s nabídkou domácích surovin) a dosud poměrně značným zastoupením podniků, které plně nevyhovují standardům bezpečnosti potravin EU. Situace je však různá podle oborů. Nejméně konsolidované a nepřipravené na standardy bezpečnosti potravin jsou obory v první fázi zpracování surovin (zpracování masa a mléka, mlýnský průmysl aj.). Prevence bezpečnosti potravin se v důsledku přísnějších opatření státu (včetně zákazu zkrmování masokostních mouček, řešení technologických odpadů jatek, zavádění systémů HACCP ad.) k řešení krizí, vyvolaných zejména výskyty BSE a SLAK, se zvýšila.
- (10) Maloobchodní sektor ČR, do kterého výrazně pronikají zahraniční obchodní řetězce a který představuje rozhodující sílu na agrárním trhu, není dosud rovněž konsolidovaný a na maloobchodním trhu převládá ostrá konkurence¹. Na rozdíl od potravinářského sektoru je však tento sektor v segmentu super- a hypermarketů stále nenasyčený a v porovnání se situací v EU poddimenzovaný. Maloobchodní sektor přitom od roku 1995 přináší významné změny do distribučních sítí (velkoobchodu), zejména vytvářením vlastních distribučních center s přísnějšími požadavky na standardizaci a kvalitu dodávek..
- (11) Agrární trh v celém řetězci (vstupy – prvovýroba – zpracovatelé - obchod) je v porovnání s vyspělými zeměmi až na výjimky (např. trh zemědělské techniky) málo rozvinutý. V rozhodujících segmentech trhu (obiloviny, olejniny, mléko, cukr ad.) působí intervence státu, které se snaží eliminovat selhávání a neúměrné transakční náklady trhu. Ta jsou vyvolávána např. působením neformálních (kartelových) dohod nadnárodních společností, působením (lokálních) mono/oligopolů resp. mono/oligopsonů, nedostatečnou organizovaností a kooperativností výrobců a také často příliš agresivním chováním maloobchodního sektoru.
- (12) Agrární obchod ČR je ovlivněn subvencováním vývozu přebytků a je v segmentu tzv. kompetitivních výrobků poznamenán trvalou tendencí vývozu výrobků s nižší přidanou hodnotou a dovozu výrobků s vyšší přidanou hodnotou. Tato skutečnost negativně ovlivňuje bilanci agrárního zahraničního obchodu.
- (13) V prostředí EU lze předpokládat podstatné rozšíření vazeb na okolní trhy EU, včetně uvolnění stávajících vazeb v řetězci dodavatelé vstupů – zemědělci – zpracovatelé – obchod. Přizpůsobení se požadavkům trhu bude pro všechny jeho účastníky určující pro zachování jejich konkurenceschopnosti.

¹ Podíl super- a hypermarketů na celkovém maloobchodu dosahuje kolem 45 %, podíl přímých zahraničních investic v top-50 maloobchodu se pohybuje kolem 80 % (na celkovém maloobchodu kolem 35 %), podíl top-5 maloobchodu na celkovém maloobchodu činí asi 30 % (v Maďarsku téměř 60 %, na Slovensku necelých 15 %).

V. Formulace strategie a strategických cílů pro zemědělství ČR

Strategie pro zemědělství ČR musí reagovat na potřebu řešení globálních, evropských i specificky českých vývojových problémů spojených se zemědělstvím a rozvojem venkova. Ve vztahu ke globálním problémům jde o zabránění opouštění zemědělské půdy, která by byla doprovázena širší nenávratnou konverzí této půdy k jinému užití, včetně zalesnění. Ve vztahu k evropským problémům jde o zvyšování konkurenceschopnosti zemědělských a potravinářských výrobků vůči třetím zemím na základě vyšší kvality a přidané hodnoty výrobků, o zachování a zlepšení vzhledu zemědělské kulturní krajiny, o snížení tlaku zemědělství na snižování biologické rozmanitosti, o hlubší propojení zemědělství s rozvojem venkova zejména (zejména diverzifikací činností zemědělských podniků) a o rozšiřování nepotravinářského užití zemědělské produkce zejména jako obnovitelných zdrojů energie. To vše s přihlédnutím k nezbytné restrukturalizaci a modernizaci zemědělství a potravinářského průmyslu ČR pro zvýšení jejich konkurenceschopnosti také vůči stávajícím a nově vstupujícím zemím EU v rámci stále přísnějších environmentálních, sociálních a spotřebitelských standardů.

Koncepce zemědělské politiky po roce 2003 je podporována dominantní vizí ZEMĚLSKÁ KRAJINA – VODA - BIODIVERZITA, která je v průniku s globálními a evropskými cíli orientována na tyto hlavní cíle:

- (1) Zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a potravinářského průmyslu ČR vůči stávajícím i nově vstupujícím zemím EU a třetím zemím na základě zvyšování efektivnosti výroby, kvality, bezpečnosti a přidané hodnoty produkce a regionální pestrosti výrobků.
- (2) Zachování přiměřené zaměstnanosti v zemědělství a zlepšení životní úrovně zemědělské populace jako součásti venkovské populace snižováním důsledků zvýšené rizikovosti výroby, stimulováním multifunkčního charakteru zemědělství a diverzifikace zemědělství do nepotravinářského užití zemědělské produkce a do nezemědělských činností venkova.
- (3) Zlepšování scenerické hodnoty a rekreační funkce zemědělské kulturní krajiny (s preferencí konzervace dočasně nadbytečné zemědělské půdy pro možné budoucí zemědělské využití), včetně zvyšování rekreační hodnoty zemědělských vodních ploch a uchovávání národního kulturního dědictví významných zemědělských vodních děl.
- (4) Zvyšování retenční schopnosti zemědělsky užívaných ploch, zejména stimulováním přeměny orné půdy na trvalé travní porosty, urychlením pozemkových úprav se zohledněním požadavků na retenci vod včetně obnovy malých vodních ploch a mokřadů, urychlením revitalizace zemědělských vodních toků a odbahňování rybníků ad.
- (5) Zlepšení kvality a čistoty povrchových a podzemních vod, které přicházejí do styku se zemědělstvím.
- (6) Soustavné zvyšování kvality a biotopické hodnoty zemědělského půdního fondu ČR.
- (7) Zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie ze zemědělství na celkové spotřebě energie v ČR a postupné směřování k „energetické soběstačnosti“ venkova z obnovitelných zdrojů.

Produkční limity a další omezující produkční podmínky

Je nutno rozlišovat produkční limity „nepřekročitelné“ (např. kvóty mléka či cukru) a „překročitelné“ (počty jednotek, na které jsou vázány tzv. prémiová práva). Až na výjimky (cukr) se produkční limity v zásadě odvíjejí od struktury a objemu zemědělské výroby ČR, které se vyvinuly v období 1995 – 2000, tzn. v období nedokončené restrukturalizace zemědělství. V tomto smyslu dochází ke konzervaci výrobní struktury v podstatě z předreformního období.

Přímé platby a prémie

Startovací výše plateb: 25% v roce 2004 s 5% nárůstem do roku 2007 (40%) a dále nárůst o 10 % ročně. Existuje možnost navýšit 30 % přímých podpor z národních zdrojů, tj. na úroveň 55 %, 60 % a 65 % za období 2004 až 2006. U komodit, kde ČR poskytovala vyšší přímou podporu v roce 2003, je možné dorovnání na úroveň roku 2003 plus 10 %, max. do výše EU. U přímých plateb na škrobářenské brambory může ČR od vstupu dorovnat tuto platbu na 100 % úrovně EU. Existuje dále možnost navýšit přímé platby až o 20 % z celkových zdrojů EU určených na rozvoj venkova (tj. z celkové sumy 480 mil. Eur; zhruba 1 mld. Kč ročně).

Přímé platby a prémie v období 2004 – 2006 - ČR bude uplatňovat zjednodušený způsob (Simplified Area Payment Scheme – SAPS). Celkový objem podpor ve zjednodušeném systému se odvíjí od produkčních limitů, sazeb a dalších pravidel standardního systému, s výjimkou modulace – Modulace bude uplatňována od doby vyrovnání úrovně přímých plateb ČR s úrovní přímých plateb stávajících zemí EU, tj. nejdříve v roce 2008 a nejpozději do roku 2013 (v závislosti na úrovni případného navýšení přímých plateb z národních zdrojů).

Zjednodušený systém bude spočívat na těchto principech:

- Minimální velikost podniku, který může žádat o podpory: 1 ha zemědělské půdy.
- Minimální výměra pozemku, na kterou lze požadovat podpory: 0,1 ha zemědělské půdy.
- Celková výměra nárokovatelné zemědělské půdy (podle Eurostat): zhruba 3,6 mil. ha.
- Finanční zdroje EU odvozené od produkčních limitů a od sazeb přímých plateb a premií, 190,9 mil. eur v roce 2004 s meziročním navyšováním podle přístupové smlouvy.
- Přímá platba, která se vypočítá jako podíl finančních zdrojů EU a celkové výměry nárokovatelné zemědělské půdy, se poskytne na každý hektar nárokovatelné zemědělské půdy.
- Nárokovatelná zemědělská půda, na které lze pěstovat libovolnou plodinu či která nemusí být bezprostředně zemědělsky využívána, však musí být ošetřována „s péčí řádného hospodáře“.
- Případné navýšení přímých plateb z národních zdrojů do maximální výše dané přístupovou smlouvou (zpravidla na 55 – 65% úroveň plateb EU v období 2004 – 2006) bude distribuováno podle národních pravidel odsouhlasených Evropskou komisí.
- Produkční limity – kvóty budou zachovány pro mléko, cukr, škrob a sušená krmiva.

Horizontální plán rozvoje venkova

Necelá polovina strukturálních podpor v rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) z celkového objemu asi 6 mld. Kč ročně (v rozmezí 5,7 – 6,4 mld. Kč v období 2004 – 2006) je určena na podpory méně příznivým oblastem (LFA). Větší část druhé poloviny plateb představují podpory ve prospěch agroenvironmentálních programů, do kterých se mohou zemědělské podniky zapojit. Podpory HRDP jsou podmíněny 20% spolufinancováním z národních zdrojů.

Operační program zemědělství

Strukturální podpory v této oblasti ve výši zhruba 3 mld. Kč ročně (v rozmezí 2,2 – 3,6 mld. Kč v období 2004 – 2006) jsou zaměřeny na investiční rozvoj zemědělství a jsou podmíněny realizací projektů v rámci příslušných věcných priorit. Podpory v rámci Operačního programu zemědělství jsou podmíněny spolufinancováním z národních a u některých programů i ze soukromých zdrojů.

Národní podpory (state aid)

ČR bude za podmínek, společných pro EU, umožněno uplatňovat tzv. národní podpory (state aid). V úvahu připadají např. „zelená nafta“ či podpory PGRLEF vyplývající ze smluv se zemědělskými podniky uzavřených minimálně do roku 2003. Dále jde o podpory tzv. obecných služeb – výzkumu, vzdělávání, poradenství, propagace, informatiky atp. Každý druh podpor podléhá schválení Evropskou komisí a je po schválení zařazen do registru národních podpor EU.

Podpory tržních cen

Ceny zemědělských výrobců ČR budou v rámci společných tržních rádek podporovány společnými opatřeními EU v oblasti trhu. Jde zejména o vývozní subvence a podpory soukromému skladování zásob. Veškeré podpory tržních cen budou hrazeny ze zdrojů EU.

Zdroje:

Zpráva o stavu zemědělství ČR 2000,2001,2002

<http://www.agris.cz>